

SKUPNOST

CENA 10 DIN

LETNA NAROČNINA 250.—
DIN — TEKOCI RAČUN
PRI KOMUNALNI BANKI
V LJUBLJANI ŠT. 60-KB-
5-2-367 S POSEBNO OZ-
NAKO: ZA NAŠO SKUP-
NOST.

Milentije Popović

Nadaljnji korak v razvoju gospodarskega sistema

Sistem, po katerem gospodarimo v zadnjih letih, je zasnovan na družbeni lastnini sredstev za proizvodnjo in na delavskem upravljanju gospodarskih organizacij, kakor tudi na funkcioniranju našega komunalnega sistema. Seveda pa naša socialistična skupnost opravlja splošno ekonomsko usmerjanje in reguliranje s pomočjo družbenega plana. Toda v teh mejah se odvijajo gospodarska gibanja pod učinkom stihistijskih ekonomskih zakonov, ki prihajajo do izraza na tržiščih.

Na splošno lahko rečemo, da je tak gospodarski sistem že pokazal pozitivne odlike. Pospešil in razvil je široko iniciativo delovnih kolektivov in drugih samoupravnih organov v reševanju vsakodnevnih gospodarskih vprašanj, pri boljšem izkoriščanju sredstev za proizvodnjo in odkrivanju rezerv za hitrejši gospodarski razvoj. V praksi in v zavesti delovnih ljudi je že globoko zakoreninjen pojem o novem položaju delovnega človeka, ki sedaj neposredno odloča o svojem življenju ne samo v podjetju s pomočjo funkcije delavskega sveta, temveč tudi preko komune, preko raznih svetov, zborov proizvajalcev, zbornic itd. Vse to je pozitivna pridobitev našega socialističnega razvoja.

Toda ti uspehi, ki smo jih nedvomno dosegli zaradi razvoja delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja, nas zavezujejo, da kar najbolj pazljivo spremljamo in praktično preverjamo naš gospodarski sistem, da ga naprej gradimo in osvobajamo eventualnih pomanjklivosti, na katere bi nas opozarjala praksa. Ukrepi, s katerimi vnašamo letos spremembe v mehanizem razdelitve, imajo ta karakter.

Najvažnejše spremembe v gospodarskem mehanizmu so: ločitev proračunskih dohodkov od dohodkov, namenjenih nadaljnjemu razvoju gospodarstva, uvajanje progresivnih metod razdeljevanja dobička v korist zveze, uvajanje objektiviziranih kriterijev za definiranje deleža podjetja pri dobičku za plače in za sredstva za samostojno razpolaganje, kakor tudi zagotovitev bolj stalne in sigurnejše materialne osnove občine za njen nadaljnji razvoj.

Dve osnovni okolnosti zahtevata uvedbo teh ukrepov. Prvo je potreba, da prilagodimo gospodarski sistem tako, da daje po principu objektivnih kriterijev materialno osnovo samoupravljanju proizvajalcev tako v podjetju kakor tudi v občini. Druga izmed teh dveh okolnosti pa je ta, da bi skupnost dobila učinkovitejšo instrumente, s katerimi bi lahko krepkeje usmerjala gospodarska gibanja po naših materialnih možnostih, da bi se tako izognili negativnim pojavom, kakršne smo srečavali zlasti lani. Potreba, da se gospodarska gibanja v večji meri usmerjajo tudi z ekonomskimi sredstvi, ustreza tudi našemu mehanizmu samoupravljanja in smeri nove ekonomske politike.

Tu moramo pripomniti, da nimajo prav tisti, ki so glede lanskih tržnih nihanj metali krivdo na naš gospodarski sistem. Čeprav je res, da ta sistem ni imel dovolj učinkovitih instrumentov, da bi se določena gibanja zaustavila, sam ta gibanja ni povzročil, pač pa druge objektivne okolnosti, in prvi vrsti prenapetja razdelitve narodnega dohodka in majhen obseg materialnih rezerv, s katerimi bi skupnost lahko intervenirala, kajti kolikor koli mi razvijamo gospodarski sistem, ostane zakon za socialistično gospodarstvo, da so materialne rezerve eden glavnih regulacijskih instrumentov. Prav v tem pogledu pa so bile naše možnosti iz znanih razlogov omejene.

V zvezi z lanskimi pomanjklivostmi bi lahko govorili o tem, da je učinek instrumentov v smislu proporcionalnega deleža na dobičku omogočil, da je vsako povečanje dobička, nastalo zaradi konjunkturalnih gibanj na tržišču, imelo za posledico, da so v enaki meri rasli dohodki zveze, kakor tudi dohodki ljudskih odborov. Tako so bili povečani dohodki ljudskih odborov — v

pogojih nezadovoljenih potreb — temelj za njihovo povečano potrošnjo, kar je seveda doprinašalo k nestabilnosti na tržišču. Položaj, v katerem smo se znašli, je zahteval, da se z naknadnimi ukrepi imobilizira del tako ustvarjenih sredstev ljudskih odborov in podjetij.

Odtod izhajajo spremembe, storjene v gospodarskem sistemu in družbenem planu za leto 1956, in sicer iz načela, da se zagotavlja stabilnost tržišča tako s skladnimi proporcijami v osnovni razdelitvi narodnega dohodka, kakor tudi z uporabo instrumentov razdelitve s progresivnimi stopnjami, pri čemer vsako odstopanje od pričakovanih dohodkov zagotavlja zvezi sorazmerno večji delež. Tako lahko zveza dvakratno pozitivno vpliva na stabilizacijo odnosov v gospodarstvu: z večjim zajetjem ustvarjenih presežkov in z večjo sposobnostjo za intervencije, ker razpolaga s povečanimi sredstvi.

Ločitev proračuna od sredstev za gospodarstvo

Ločitev sredstev za proračune od sredstev, namenjenih za nadaljnji razvoj gospodarstva ima velik pomen tako za zagotovitev materialne osnove za samoupravne enote, kakor tudi za stanovitnejše ugotavljanje gospodarskih sredstev in njihovih namenov. Pravilno planiranje tega proporca je bistvenega značaja tako za nadaljnji gospodarski in sploh družbeni razvoj, kakor tudi za skladno gibanje vsakodnevnega gospodarskega življenja. V zvezi s tem je bistvenega značaja tudi pravilna finančna razmejitev teh proporcij (po njihovem značaju) na proračun in na gospodarske sklade, kakor tudi to, da tako postavljene proporcije zagotavlja skupnost z gibljivimi instrumenti, ne da bi pri tem okrnjevala pravice proračunskih organov. Medsebojno mešanje proračunskih in gospodarskih sredstev onemogoča vzdrževanje ravnih dveh najbolj važnih kategorij družbene potrošnje — investicijske in proračunske potrošnje. Razdvojitve teh sredstev ustvarja pogoje, da se lahko s sredstvi, namenjenimi gospodarskemu razvoju, svobodneje manevriramo; po potrebi se lahko učinkuje tudi perspektivno zaradi ohranitve ravnotežja, toda da pri tem ne bodo ogrožene pravice organov samoupravljanja. S to razdelitvijo je postavljena dovolj čvrsta meja med sredstvi prve in druge vrste, kar se nanaša na različen režim njihove uporabe.

Posebno vprašanje pa je, kakšni izvori bi bili najpriladnejši za proračune politično-teritorialnih enot. S spremembami, izvršenimi v gospodarskem mehanizmu, so ljudski odbori usmerjeni predvsem na dohodke od prebivalstva. In tudi kadar je soudeležena pri dobičku podjetja, kriterij za delež občine (okraja) je plačni sklad zaposlenih na njenem področju ali podjetju. To v skrajni liniji omogoča, da bodo družbene potrebe, ki se financirajo s proračunom, krite v razmerju s številom zaposlenih in njihovo proizvodno sposobnostjo. Razvoj gospodarstva nosi s seboj tudi ustrezajoč porast drugih družbenih izdatkov. S tem je dejansko za sektor proračunske potrošnje uporabljen princip, ki ga lahko definiramo z besedami: »nagrajevanje po delu« celotne teritorialne enote. Seveda je treba pri uporabi tega principa delati tudi izjeme, toda ne v sami razdelitvi dobička gospodarskih organizacij, temveč z dotacijami višjih organov nižjim ali z odstopanjem dela dohodkov, kjer koli interesi razvoja gospodarstva ali družbenih služb to zahtevajo (razvoj nerazvitih področij, zagotavljanje šolstva v nezadostno razvitih rajonih in podobno).

Objektivni kriterij za delež podjetja pri dobičku

Udeležba podjetja pri dobičku za plače delovnega kolektiva in za sklade podjetja je ostala v novi razdelitvi, ker ta mehanizem zagotavlja vzpodbudo k večji

produktivnosti kakor tudi usklajevanje proizvodnje z družbenimi potrebami. Novost pa je uvajanje enotnih in objektivnih kriterijev za ugotavljanje obsega udeležbe podjetja pri dobičku za plače kakor tudi za njegove sklade. Zvezni družbeni plan v osnovi ugotavlja te kriterije. To je potrebno, da bi dosegli čim večjo stalnost in gotovost v delu posameznih gospodarskih organizacij brez omejevanja pravic politično teritorialnih enot pri udeležbi v dobičku za proračun in za gospodarski razvoj. Prehod na tako ugotavljanje pravic podjetij in delovnih kolektivov omogoča postopno svobodnejše oblikovanje plač in služi kot določeno jamstvo, da ne bo prišlo do pretiranih razlik v plačah. Zaradi omejitve skupnega plačnega sklada bo nujno uvesti obdavčenje individualnih plač. Tako zamišljen

(Nadaljevanje na 2. strani)

LIST SE TISKA:

V BEOGRADU, ZAGREBU,
LJUBLJANI IN SKOPLJU
V 81.000 IZVODIH

Zvišanje davkov in cene

Letos so nastale v sistemu obdavčenja kmetovalcev pomembne spremembe. Da bi bilo obdavčenje bolj pravilno, so popravili razdelitev davčnih obremenitev po posameznih kategorijah in ublažili progresijo. Imeli bomo tudi boljše vskladitev davčnih obremenitev med posameznimi predeli naše države. Končno, uvedli so tudi nove oblike obdavčevanja (takse, doklade). V celoti se je davek na dohodek od kmetijstva povečal.

Osnova za povečanje davka na dohodek je porast dohodka kmetovalcev, ki je nastal v zadnjih nekaj letih, v prvi vrsti zaradi porasta cen kmetijskih pridelkov. Porast davka ni niti približno spremljal večanja dohodkov kmetovalcev, kar vidimo iz naslednjih podatkov: od leta 1952 do 1955 so se denarni dohodki kmetovalcev od prodaje pridelkov povečali za 106 odstotkov, med tem ko se je drugje v istem času povečal za 20 odstotkov. (Povečanje davčnih obveznosti kmetov obsega samo majhen del porasta njihovega dohodka).

Povečanje davka na dohodek od kmetijstva pomeni torej samo približno vskladitev davčnih obremenitev z dejanskimi denarnimi dohodki prebivalstva in gibanjem cen kmetijskih pridelkov. Po tej strani pomeni novi davčni sistem pomemben ukrep za stabilizacijo tržišča in bo v sklopu vrste drugih ukrepov prispeval k vskladitvi blagovnih in kupnih skladov, s tem pa tudi k stabilizaciji cen in tržišča.

Postavlja se zlasti vprašanje, kako se bo novi davčni sistem odrazil na cenah kmetijskih pridelkov. Nekatera »tolmačenja« trdijo, da bo povečanje davka povzročilo porast cen kmetijskih pridelkov, ker si bodo proizvajalci prizadevali, da z večjimi cenami to povečanje davka prenesejo na potrošnike. Taka pojasnila ne upoštevajo pogojev in načina formiranja cen kmetijskih pridelkov.

Cene kmetijskih pridelkov se formirajo na podlagi ponudbe in povpraševanja na prostem tržišču. Zato so ukrepi za stabilizacijo tržišča in cen, ki jih določa družbeni plan in tudi drugi ukrepi usmerjeni v prvi vrsti k temu, da bi se vskladilo in bolj kakor do sedaj uravnotežilo razmerje med ponudbo in povpraševanjem. Tu gre predvsem za ukrepe omejevanja kupnih sredstev na tržišču (povpraševanja): zmanjšanje investicij in omejitve porasta števila zaposlenih. Eden teh ukrepov je tudi povečanje davka na dohodek. Vrsta ukrepov je nadalje usmerjenih k povečanju proizvodnje (tako v industriji kakor tudi v kmetijstvu), a to pomeni k povečanju ponudbe blaga. Za stabilizacijo tržišča ima poseben pomen pospeševanje kmetijske proizvodnje z večjim vlaganjem in z večjo vlogo zadrug v proizvodnji in prometu. Poleg vsega tega računajo tudi z večjim uvozom industrijskih in kmetijskih pridelkov za široko potrošnjo.

Od izvajanja vseh teh ukrepov, ne pa samo nekaterih, bodo odvisni tudi uspehi v stabilizaciji tržišča in cen. Na povečanje davka je treba torej gledati v sklopu vse te politike, ki je usmerjena k stabilizaciji tržišča in cen. Novi davčni sistem ima svoje mesto v tem kompleksu ukrepov.

Zlasti je važno to, da novi davčni sistem s pravilnejšo razdelitvijo obremenitve vzpodbuja proizvajalce, da se bolj zavzamejo za povečanje proizvodnje in svojega dohodka iz kmetijstva. Povečanje proizvodnje pa je materialni pogoj za stabilizacijo tržišča in torej tudi celotnega našega gospodarstva. Vsak ukrep torej, ki je usmerjen k povečanju proizvodnje, itak pa je ravno novi davčni sistem, lahko samo prispeva k stabilizaciji tržišča.

To pomeni, da bo pravilnejša razdelitev davka in njegova vskladitev z dohodki kmetovalcev ugodno vplivala na stabilizacijo cen in tržišča v celoti, in sicer v treh smereh: prvič, tako, da bo pripomogla k vskladitvi blagovnih in kupnih skladov, s tem pa tudi k stabilizaciji cen sploh. Drugič, tako da bo vplivala na povečanje ponudbe kmetijskih pridelkov. Tretjič, novi davčni sistem je usmerjen k povečanju kmetijske proizvodnje, kar bo privedlo do nadaljnega povečanja ponudbe kmetijskih pridelkov. Razumljivo je, da bodo te pozitivne lastnosti novega davčnega sistema prišle do polnega izraza samo tedaj, če bo višina davčnih obremenitev pravilno razdeljena na podlagi dohodkov proizvajalcev, kar je treba upoštevati pri določanju letošnjih tarif.

Gibanje cen kmetijskih pridelkov in stabilizacija tržišča nista torej odvisna od subjektivne volje posameznikov, pa tudi ne od volje kmetovalcev, ki ne morejo dvigati cen, kadar bi sami hoteli. (Če bi to bilo tako, tedaj bi proizvajalci zviševali cene ne glede na to, ali se jim davek veča ali manjša.) Cene nastajajo ob delovanju vrste činiteljev, ki vplivajo na ponudbo in povpraševanje. Te činitelje pa upoštevajo omenjeni ekonomski ukrepi, med katere spadajo tudi naš novi davčni sistem. Dosledno izvajanje teh ukrepov, kar bo večji del odvisno od ljudskih odborov ter raznih gospodarskih in društvenih organizacij, bo onemogočilo nadaljnji porast cen kmetijskih pridelkov in ustvarilo stabilno tržišče, kar bo pomenilo stabilizacijo celotnega našega gospodarstva.

Danilo Vuković

Nadaljnji korak v razvoju gospodarskega sistema

(Nadaljevanje s 1. strani)

sistem udeležbe pri dobičku za plače se uporablja v l. 1956 popolnoma v kmetijstvu, trgovini in gostinstvu, medtem ko ga v drugih panogah ni bilo in zato je bila tudi udeležba pri dobičku nekoliko manjša. Ko se bo letos preizkusil mehanizem obdavčitve plač in izvedle potrebne priprave v ta namen, bo mogoče napraviti v svobodnejšem oblikovanju plač še korak naprej ter še bolj povečati možnost večjih zaslužkov pri večji delovni produktivnosti.

Drugi moment, ki omogoča objektivna merila v razdelitvi dobička, je uvedba kriterija rentabilnosti za izločitev dela dobička v sredstva za svobodno razpolaganje. V vsakem podjetju bodo sredstva za svobodno razpolaganje odvisna od razmerja dobička do vloženih sredstev. Usmeritev, ki je najugodnejša za podjetje, in s tem tudi za skupnost, je: doseči s čim manjšimi vloženimi sredstvi čim večji dobiček ali doseči čim večji dobiček na enoto vloženih sredstev. Pomen ugotavljanja tega principa se ne izčrpa samo v tem, da je v vprašanju enotni objektivizirani kriterij za razdelitev dobička. Z uvedbo tega principa pri oblikovanju investicijskih skladov podjetij se naj v našem gospodarstvu doseže pobuda za čim racionalnejše investiranje. Pri začenjanju novih investicij, racionalizacij, uvajanju tehnoloških postopkov na goraji osnovi bo račun dragocen kazipot podjetju in odboru, v kaj in po kakšni ceni naj vlaga svoja sredstva. S tem se poleg planskega usmerjanja investicij dobi še en kriterij za ekonomska gledanja in ekonomski račun pri razpolaganju s sredstvi.

Reguliranje trošenja sredstev investicijskih skladov

Režim trošenja sredstev iz skladov podjetij in politično-teritorialnih enot je tak, da onemogoča angažiranje in trošenje tekočih, še manj pa bodočih dohodkov teh skladov. Praviloma se lahko trošijo samo sredstva, ki so na temelju zaključnega obračuna že ugotovljena in vplačana kot končni dohodek teh skladov. Tekoči ali bodoči dohodki so lahko samo osnova za najem kredita v obsegu, ki je v naprej določen s kreditnimi bilanci. Tako je obseg te potrošnje, če razdelitev narodnega dohodka ne dopušča ustvarjanja večjih rezerv, bolj trdno določen. V sistemu je treba prav tako še naprej razvijati instrumente usmerjanja potrošnje teh sredstev za določene namene. To je mogoče doseči z dajanjem dodatnih sredstev iz splošnodružbenih skladov za te namene ali z dajanjem ugodnejših pogojev pri participaciji; zatek z zahtevanjem manjših realnih garancij, z ugodnejšimi pogoji vračanja kreditov in podobno. Glede na to, da je treba te sklade uporabljati čim bolj racionalno, je potrebno uvesti poprejšno družbeno kontrolo investicijskih elaboratov ali kontrolo tehnične in ekonomske dokumentacije, s katero se dokazuje racionalnost investicij, ne glede na to, iz katerega družbenega investicijskega fonda se investira.

S tako razdelitvijo dobička na podjetja in ožje politično-teritorialne enote in s takim režimom trošenja teh sredstev so znatno odpravljene slabosti dosedanjega mehanizma razdelitve. Del dobička, ki po taki razdelitvi pripade podjetju in politično-teritorialni enoti ne more nesorazmerno povečati njihove kupne moči niti občutneje rušiti stabilnost tržišča. Presežek dobička preko dela, ki je tako razporejen, pripade tako ali drugače družbenim investicijskim skladom, kjer je njegovo trošenje podrejeno planski razdelitvi družbenih sredstev in podvrženo drugačnemu mehanizmu, predvsem sistemu posojil. Delež federacije pri dobičku je po povedanem dejansko progresiven, s čimer je mogoče lažje in učinkoviteje opravljati pravilnejšo in pravičnejšo razdelitev sredstev na posamezne rajone in politično-teritorialne enote. Pri večjem dobičku sodeluje federacija pri njem z nesorazmerno večjim deležem in če večji dobiček izvira iz gibanja cen, se lahko ustrezni del dobička imobilizira ali pa se mu prepereči, da bi vplival na tržišče.

Problemi nagrajevalnega sistema

Vprašanje, kako se oblikujejo pri nas plače, je bilo prepuščeno temeljiti diskusiji med letom. Letos ostane pri starem sistemu, to je pri tarifnih pravilnikih in soudeležbi v dobičku. Znano je, kakšen je, prav tako so pa tudi znane vse kritike in njegova utemeljevanja.

Izhodišče letošnjih sprememb je veljavni sistem. V sedanjem stanju stvari pa je mogoče marsikaj doseči. Letos je mogoče napraviti občutna izboljšanja na treh področjih. V prvi vrsti so to norme; drugič gre za razdelitev tistega dela, ki se oblikuje iz dobička, in razdeljuje s premijami; tretjič pa — naša podjetja lahko v okviru veljavnega plačnega sistema modernizirajo proizvodno organizacijo, ki je celo neodvisna od tega, ali se plače oblikujejo po tarifnem pravilniku ali na kakšni drugi osnovi. Pri tem je predvsem potrebno podrobno in ekonomsko pravilno izračunati plačna razmerja za posamezna delovna mesta. Od tega, ali bodo tarifne postavke natančno in ekonomsko pravilno izračunane, bo v znatni meri odvisno, kako bo podjetje delovalo. To dejansko vzpostavlja konkretne odnose ljudi v proizvodnji, kar je odločilnega pomena za vsako podjetje. Vse to terja resno proučevanje podjetja in tehničnega postopka v njem v določenih posameznostih itd. V tej stvari prav gotovo ne moremo biti zadovoljni.

To so pa precej delikatni in resni računi, ki jih morajo obvladati naši ljudje. Pri tem ne gre samo za tisti pojav, ki ga imenujemo »uravnilovka«, ne gre samo zato, da je pri nas kvalificirano delo delno podcenjevano, pač pa je problem: kako so ekonomisti in inženirji izračunali, katera mesta v podjetju imajo odločilni vpliv na proizvodnjo. Vsa mesta mehanikov, denimo, niso enako pomembna za podjetje, pa tudi tarifne postavke zato ni, da bi morale biti enake, za vsako tako mesto je potrebno izračunati posebno tarifno postavko. S tem v zvezi je zelo pomembno, kako bo postavljen premijski pravilnik, ker je potrebno takim mestom dajati prednost tudi v tarifnem pravilniku.

Tu je nato še vprašanje organizacije podjetja v tem smislu: kako razdeliti podjetje na obrate, ki so tehnološka in ekonomska celota in kako vzpostaviti med njimi znotraj podjetja ekonomske odnose? Družbena skupnost jemlje podjetje kot celoto — kombinat in določa razmerje med njim kot proizvodno enoto in družbo z instrumenti družbenega plana. Znotraj podjetja pa so prav tako posamezni proizvodni procesi, ki jih je mogoče zelo natančno ekonomsko in tehnološko razdeliti na obrate. Obračun med takimi obrati in podjetjem kot celoto je lahko vzpostavljen na različne načine. Tako na primer s tarifnim pravilnikom in soudeležbi pri dobičku, s planirano lastno ceno ob stimulaciji za znižanje te lastne cene, s plačevanjem po enoti izdelka ob planirani ceni in kakovosti itd. Vse to pa je mogoče že danes uvajati, kajti podjetje, to je delovni kolektiv sam sebi planira tako lastno ceno kakor določa proizvodni plan, kvaliteto in materialne stroške, hkrati pa izvaja tudi kontrolo izvršitve znotraj podjetja. Administracija se v to ne umešava in podjetje ima svojo poslovno samostojnost. Da pa bo mogoče v podjetju vse to napraviti, so potrebne zelo resne in zelo podrobne ter natančne analize.

V današnjem sistemu je prav tako mogoče uvajanje modernih tehnoloških procesov. Temu naj v največji meri služijo sredstva za samostojno razpolaganje, ker gre predvsem za manjše investicije. Uvajanje novega tehnološkega procesa naj bi se znotraj podjetja stimuliralo s tem, da bi se inženirskemu in ekonomskemu osebju priznale posebne nagrade — premije — za te uvedbe. Uvajanje modernega tehnološkega procesa zahteva namreč ustrezajoča proučevanja, pripravo in poseben trud ljudi. Če bi se posebej dajale premije za uvajanje takega novega tehnološkega procesa ali nove ekonomske organizacije, bi to že samo po sebi vplivalo na napredek proizvodnje in zmanjšanje potreb po delovni sili.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Uredniški odbor »Naše skupnosti«

Nikola Balog, Nikola Čobelič, Ašer Deleon, Kiro Gligorov, Zdenko Has, Milun Ivanović, Petar Ivčević, Jovan Janković, Jovan Marinović, Ljubisav Marković, Mirta Mitrović, Ante Novak, Vojin Popović, Janko Smole, Tone Vratuša, Todor Vujasinović, Danilo Vuković, Dušan Vuković.

Predsednik uredniškega odbora: Kiro Gligorov.

Glavni urednik: Ljubisav Marković.

UREDNIŠKI ODBOR ZA SLOVENIJO

Ivo Klementič, Vasja Kogej, Viktor Kotnik, Mile Smolinsky, Pavle Zaucer.

Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo:

Pavle Zaucer

Nadaljnji korak v razvoju gospodarskega sistema

(Nadaljevanje z 2. strani)

Uvajanje modernega tehnološkega procesa in moderne ekonomske organizacije podjetja naj spremlja boljše nagrajevanje visokokvalificiranega dela — od katerega je potrebno, kar je razumljivo, zahtevati tudi večje prizadevanje in napore v tej smeri. Pri nas pa tega ne delamo v zadostni meri, včasih zaradi nezadostnega poznavanja stvari, včasih zaradi indolentnosti, včasih pa tudi zato, ker je to povezano z boljšim nagrajevanjem visokokvalificiranega dela. Pri nas resno občutimo disproporcije med nivojem, do katerega smo zgradili industrijske zmogljivosti, in sposobnostjo, da v teh zmogljivostih učinkovito proizvajamo. Zato so to naloge za prihodnja leta.

Nadaljevanje proučevanja gospodarskega sistema je nujno

Gospodarski sistem predstavlja že sedaj celoto in ga v temelju že sedaj učinkovito izvajamo. Zahteval pa bo tudi v bodoče še proučevanje in izpopolnjevanje. Predvsem zato, ker gre za nove pojave, ki jih je treba preizkusiti v praksi, da bi našli te ali druge praktične rešitve, ki najbolj ustrezajo bistvu in smeri našega socialističnega razvoja. V središču pozornosti mora biti v prihodnjem letu posebno plačni sistem, o čemer smo govorili zgoraj. Obstajajo pa razen tega še druga nič manj važna vprašanja sistema, ki prav tako zahtevajo obdelavo. Navedel bom samo nekatere izmed njih:

1. Porast cen, posebno porast cen investicijskega materiala je dovedel do neskladja med knjigovodsko vrednostjo osnovnih sredstev gospodarskih organizacij, ki so bila ocenjena in vknjižena po cenah iz l. 1953 in njihove stvarne današnje vrednosti. Zato postajajo tudi amortizacijski odpisi vse bolj nezadostni za kritje potreb posameznih organizacij in ne dajo točne slike v obračunu skupne na novo proizvedene vrednosti in v razdelitvi te vrednosti. Nujno bo izvesti revalorizacijo osnovnih sredstev in hkrati najti prožnejše obračunavanje vrednosti osnovnih sredstev in hkrati najti prožnejše obračunavanje vrednosti osnov-

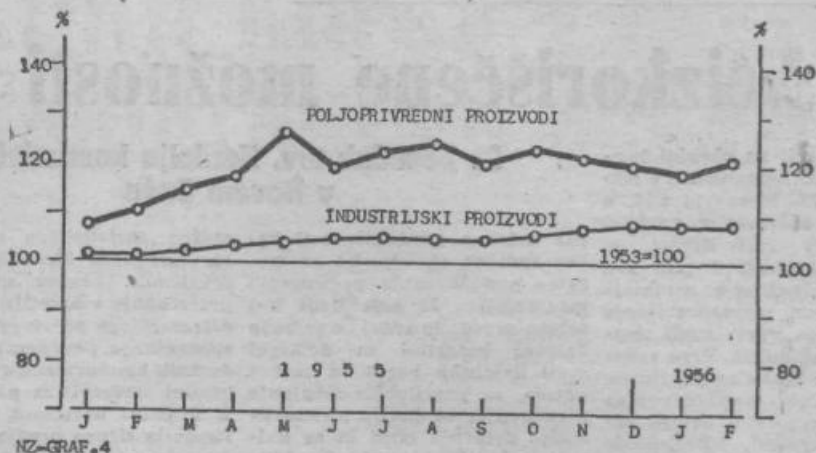
nih sredstev kakor tudi izkoriščanje amortizacijskih skladov.

2. Za stabilnost gospodarskih organizacij ima pomembno vlogo stalnost v razpolaganju z obratnimi sredstvi. To terjajo, da se pri gospodarskih organizacijah organizirajo stalni fondii obratnih sredstev, ki jih je družbena skupnost investirala (podbno skladu osnovnih sredstev) in ki bodo delovnemu kolektivu izročeni v trajno upravljanje. Na tej osnovi je mogoče razviti svobodnejši kreditni sistem, ki bi omogočal občasne in sezonske poslovne operacije gospodarskih organizacij. Nadalje zahteva to tudi večje spremembe v vsem našem bančnem mehanizmu, zahteva njegovo reorganizacijo v smislu usposobitve za specifične kreditno-bančne posle na posameznih gospodarskih področjih.

3. Postopno usklajevanje cen na domačem tržišču in čedalje večja zamenjava z inozemstvom postavljata na dnevni red tudi vprašanje deviznega režima, sistema koeficientov in sistema carin. Svobodnejše ekonomsko življenje v državi in postopno odpravljanje najtežjih disproporcij v gospodarstvu kakor tudi potreba po čim večji zamenjavi z inozemstvom, terjajo ustrezajoče izpremembe v deviznem režimu in odpravo najbolj grobih omejitev. Seveda bodo na tem področju potrebna najbolj zapletena proučevanja, ker so na tem sektorju vse naše ekonomske težave. Obstajajo tudi potreba po zaščiti mlade domače industrije in preprečevanje nepotrebnega vplivanja stihijskega gibanja svetovnega tržišča na našo ekonomiko. Zato pa je toliko bolj nujno pogumnejše obravnavanje teh problemov.

Naš gospodarski sistem ni samo mehanizem, s katerim razdeljujemo družbena sredstva. V prvi vrsti predstavlja sistem naših osnovnih družbeno-ekonomskih odnosov, ki smo jih sposobni ustvariti na sedanji stopnji materialnega razvoja. Zato poznavanje tega sistema ni samo stvar določenega števila ljudi, ekonomistov ali strokovnjakov sploh, temveč je to stvar, ki se tiče vseh delovnih ljudi. Seznanjanje z gospodarskim sistemom je seznanjanje z metodami naše graditve, z enim delom naše poti v socializem.

Indeks cen na drobno

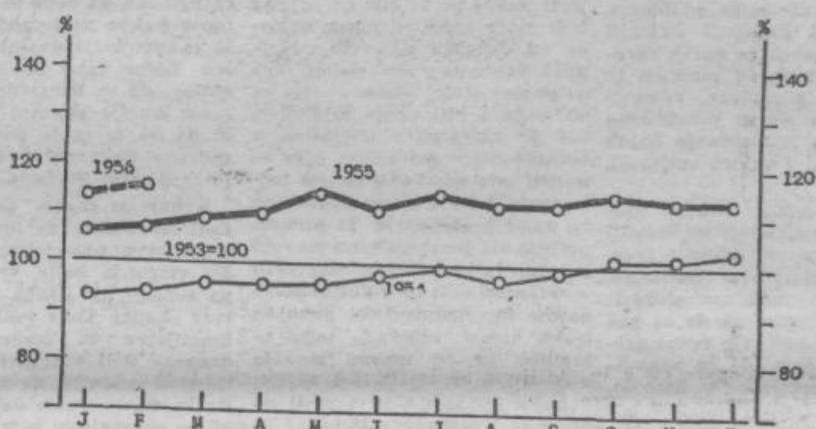

NZ-GRAF.4

Skok cen kmetijsko-živilskih pridelkov v prometu na drobno se je v februarju (povprečno za 2,5%) odrazil na porastu skupne-

ga indeksa prodajnih cen na drobno za okrog 2%, čeprav se 3% imamo tudi ponoven porast cene industrijskih izdelkov niso spremenile. Razen skoka cen žita za okrog 1%, kakor tudi živalske krme.

Življenjski stroški štiričlanske družine

NZ-GRAF.5

Na življenjske stroške delavcev in uslužbencev je vplival blažji porast cen industrijskih izdelkov in znatno večji porast cen kmetijskih pridelkov.

Skupni indeks življenjskih stroškov je v letu 1955 porasel za 13 odstotkov. To je bil obenem tudi najvišji indeks življenjskih stroškov po letu 1951.

Indeks življenjskih stroškov dobi svoj polni pomen šele takrat, če ga primerjamo z indeksom plač. Iz tega razmerja dobimo enega važnih pokazateljev standarda, to je indeks realne plače.

Ker za leto 1955 še ne razpolagamo s podatki o povprečnih plačah delavcev, zato tudi ne moremo še izračunati indeksa njihove realne plače. Povprečna plača uslužbenca v administraciji je v primerjavi z letom 1954 porasla za okrog 8 odstotkov, računajoč nadomestilo v znesku 500 din za podražitev kruha in maščob ter 480 din za dvoje otrok. Toda ker so hkrati porasli za 13 odstotkov tudi življenjski stroški, se je realna plača pravzaprav zmanjšala za 5 odstotkov v primerjavi z letom 1954. Treba je pripomniti, da so se v zadnjih treh letih realne plače zelo malo spremenile.

(Pripomba: Indeksi življenjskih stroškov se po metodi Zveznega zavoda za statistiko obračunavajo na podlagi teoretičnega seznama potreb štiričlanske delavske ali uslužbenske družine in povprečnih cen na drobno v dvajsetih mestih FLRJ.)

POVPREČNE CENE NA DROBNO

Predmet	Februar 1955	Februar 1956	Indeks
KMETIJSKO ŽIVILSKI PRIDELKI			
Pšenica	46	47	102
Riž	226	207	92
Kromp'	21,2	22,4	106
Fižol	68	65	96
Čebula	27,8	43	155
Jabolka	75	49	55
Goveje meso	224	224	100
Svinjsko meso	269	261	97
Domača mast	224	369	165
Uvožena mast	224	333	149
Olje	230	340	148
Mleko	36,2	41	113
Jajca	14,1	18	128
Surovo maslo	543	647	119

INDUSTRIJSKI IZDELKI

Volnena tkanina za moške obleke iz česanega prediva	4.302	4.463	104
Posteljno platno	624	624	100
Cie	331	331	100
Tkanina za obleke iz umetne svile	850	893	105
Moška bombažna srajca	1.179	1.279	109
Delavski čevlji	2.872	2.983	104
Emajlirani lonci od 2 litrov	291	291	100
Plug	8.109	9.816	121
Cement	18,2	17,6	97
Lignit	1.899	2.128	112

(Cene za osnovno mersko enoto.)

VSI DELAVCI IN USLUŽBENCI, ZLASTI PA:

- člani delavskih svetov in upravnih odborov podjetij
- člani kmetijskih zadrug
- člani ljudskih odborov, člani svetov in komisij v ljudskih odborih
- člani sindikalnih vodstev in aktivisti Socialistične zveze
- vodilni in drugi uslužbenci gospodarskih ustanov in podjetij, ljudskih odborov, zadrug, zbornic in združenj
- naj bodo bralci »Naše skupnosti«.

Naročniki, ki še niso poravnali naročnine, naj to čim prej store.

Naročnina znaša za leto dni 250 din, za pol leta 125 din, posamezna številka pa stane 10 din.

Naročajte se na naslov: Uprava »Naše skupnosti«, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 5-II, poštni predal 29, tekoči račun pri KB 60-KB-5-Ž-367 s posebno oznako »Za Našo skupnost«. Če pa želite katero izmed drugih neslovenskih izdaj, pošljite naročnino na tekoči račun Narodne banke v Beogradu 102-T-349 z oznako: »Za Našo zajednicu«. Na zadnji strani položnice označite, kakšno izdajo želite: srbskohrvatsko v cirilici ali latinici ali makedonsko.

Naročniki naj točno in razločno napišejo svoj naslov. Podjetja lahko pošljejo naročnino za večje število članov kolektiva ali pa določijo poverjenika, ki bo za provizijo 20% naročil določeno število izvodov in jih delil v podjetjih.